

Klare rammer for voksenansvar over for anbragte børn og unge

Regeringen, Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, Alternativet, Det Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti har den 5. november 2015 indgået aftale om rammerne for voksenansvar overfor anbragte børn og unge.

Aftalen følger op på aftalen om udmøntning af satspuljen for 2016 for social- og indenrigsområdet.

Aftalens elementer

Børn og unge har en række grundlæggende rettigheder, der følger af bl.a. grundloven, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og Børnekonventionen. Børn og unge har bl.a. ret til privatliv, medbestemmelse og personlig integritet. Børn og unge har herudover ret til omsorg og beskyttelse. De har ret til, at der er nogen, der passer på dem og tager sig af dem, og som sørger for, at de trives og udvikler sig.

At varetage omsorgen over for et barn eller en ung indebærer bl.a., at man udviser respekt for barnet eller den unge og er opmærksom på, at sikre barnet eller den unges grundlæggende rettigheder. Det betyder samtidig, at man hjælper barnet eller den unge i svære situationer, hvor barnet eller den unge ikke kan overskue konsekvenserne af egne handlinger. Der kan således opstå behov for, at en voksen griber ind i en konkret situation og drager omsorg for, at barnet eller den unge ikke volder skade på sig selv, på andre eller på ting.

At drage omsorg for et barn kan således betyde, at det kan være nødvendigt at tage fat i barnet og fastholde det eller føre det ind i et andet rum. En sådan handling er et indgreb i barnets rettigheder og kan derfor være magtanvendelse. Anvendelse af magt er en svær balancegang mellem hensynet til at yde barnet eller den unge den nødvendige omsorg og beskyttelse og hensynet til barnets eller den unges øvrige rettigheder. Og det er helt afgørende, at anvendelsen af magt ikke erstatter omsorg og pædagogisk støtte og kun anvendes i de situationer, hvor det er nødvendigt, fordi alle andre pædagogiske muligheder er udtømt, og der dermed ikke er andre redskaber til at hjælpe barnet eller den unge.

Indgreb i et barns eller en ungs rettigheder skal altid være proportionelt og skal altid udgøre den sidste udvej i forsøget på at hjælpe barnet eller den unge. Det er samtidig afgørende, at det altid overvejes, hvilke konsekvenser anvendelsen af magt kan have for relationen og tilliden mellem barnet eller den unge og medarbejderen. Enhver anvendelse af magt over for et barn eller en ung skal således give anledning til refleksion blandt det pædagogiske personale på anbringelsesstedet, bl.a. i forbindelse med supervision.

Anbragte børn og unge har de samme rettigheder som alle andre børn og unge. Forpligtelsen til at sikre barnets eller den unges rettigheder, herunder retten til omsorg og beskyttelse, overgår fra forældrene til medarbejderne på anbringelsesstedet, når et barn eller en ung anbringes uden for hjemmet.

Der er i dag betydelig tvivl om, hvad medarbejderne på anbringelsesstederne må i forbindelse med varetagelsen af den daglige omsorg over for de anbragte børn og unge. Satspuljepartierne er derfor som en del af satspuljeaftalen for 2016 blevet enige om at skabe klare rammer for voksenansvar over for anbragte børn og unge. Satspuljepartierne ønsker, at det skal være helt tydeligt, hvornår der er adgang til at anvende magt over for et barn eller en ung, der er anbragt uden for hjemmet, og hvornår der ikke er adgang hertil.

Aftalen indebærer en tydeliggørelse af de eksisterende regler på området, herunder en tydeliggørelse af børns og unges grundlæggende rettigheder i relation til magtanvendelse, adgangen til kortvarig fastholdelse og bortvisning samt adgangen til at anvende rusmiddeltest med samtykke.

Satspuljepartierne er herudover enige om at foretage visse udvidelser af adgangen til at anvende magt over for anbragte børn og unge. Udvidelserne omfatter:

Tilbageholdelse under anbringelsen

Den eksisterende adgang til tilbageholdelse *i forbindelse med* anbringelsen på åbne døgninstitutioner og opholdssteder udvides, så børn og unge-udvalget også kan træffe afgørelse om tilbageholdelse i op til 14 dage *under* anbringelsen. Udvidelsen er til brug for de situationer, hvor det, efter anbringelsen er iværksat, viser sig, at der er behov for at kunne beskytte barnet eller den unge mod at foretage handlinger, der kan medføre risiko for barnets eller den unges udvikling, fx kriminalitet, stofmisbrug mv. Således vil der som udgangspunkt kunne ske tilbageholdelse af en ung i alt 2 x 14 dage i løbet af en anbringelse. Der vil dog være mulighed for at tilbageholde barnet eller den unge i op til 14 dage yderligere, hvis særlige hensyn gør sig gældende, herunder hensynet til kontinuitet i anbringelsen. Hvis der opstår behov for yderligere tilbageholdelse, må den anbringende kommune overveje, om barnet eller den unge i stedet bør anbringes på en delvist lukket afdeling eller institution eller i sidste ende en sikret afdeling eller institution.

Afværgehjælp

Adgang til at døgninstitutioner, opholdssteder og kommunale plejefamilier kortvarigt kan fastholde eller føre et barn eller en ung til et andet rum for at forhindre eller afværge, at barnet eller den unge gør skade på genstande.

Undersøgelse af person på sikrede afdelinger og sikrede institutioner

Sikrede døgninstitutioner og sikrede afdelinger rummer i dag primært unge, som ved en dommerkendelse er anbragt i varetægtssurrogat, eller som har fået en dom om ubetinget frihedsstraf. Der er på disse institutioner og afdelinger derfor et øget behov for at kunne påse, at de unge ikke er i besiddelse af ulovlige effekter. Der er i dag mulighed for at undersøge den unges person på sikrede afdelinger og sikrede institutioner, hvis der er bestemte grunde til at antage, at barnet eller den unge er i besiddelse af ulovlige effekter, fx våben eller stoffer. Denne mulighed udvides, så der også kan ske undersøgelse af barnet eller den unges person på sikrede afdelinger og sikrede institutioner i forbindelse med ankomst, fravær og besøg, uden at der foreligger en konkret mistanke. Undersøgelsen kan lige som i dag alene foretages ved klap uden på tøjet og ved undersøgelse af lommer og sko med henblik på at finde ulovlige genstande som fx våben og stoffer. Såfremt det er muligt at foretage personundersøgelse med tekniske hjælpemidler, der er mindre indgribende end de eksisterende muligheder, fx ved brug af en metaldetektor, vil dette være muligt inden for de gældende regler. Dette vil blive uddybet i forarbejderne til loven.

Adgang til kortvarig fastholdelse og bortvisning samt afværgehjælp i kommunale plejefamilier.

Forældre har i kraft af deres omsorgspligt over for deres børn en række muligheder for at foretage visse omsorgshandlinger over for barnet, som andre ikke ville kunne foretage uden en klar lovhjemmel. Plejeforældre, som overtager den daglige omsorg for et barn, vil i vidt omfang have samme handlemuligheder over for barnet som forældrene. Men jo mere professionel relationen er mellem en voksen og et barn, jo mere taler for, at der skal være en klar lovhjemmel, før indgreb kan foretages. Kommunale plejefamilier indtræder bl.a. i kraft af deres uddannelse og erfaring i en mere professionel relation til det anbragte barn eller den unge. For at sikre at kommunale plejefamilier har de samme redskaber til at udøve den nødvendige omsorg over for det anbragte barn eller den unge, indføres der lovhjemmel til, at kommunale plejefamilier får adgang til at anvende kortvarig fastholdelse og bortvisning samt afværgehjælp.

Udbredelse af regelsættet om voksenansvar til interne skoler

Ansatte på interne skoler på anbringelsessteder, der udfører pædagogisk arbejde eller undervisning, får adgang til at anvende de samme handlemuligheder, som gælder på den øvrige del af anbringelsesstedet.

Tilbageførelse ved rømning

Der indføres adgang for medarbejdere på opholdssteder og døgninstitutioner til at tilbageføre et anbragt barn eller en ung, der stikker af eller forsøger at stikke af fra anbringelsesstedet, når det sker som led i omsorgspligten, og hvor barnet eller den unge udviser en adfærd, der medfører en risiko for skade på barnet eller den unge selv eller på andre.

Anbragte børn og unge kan ligesom andre børn og unge have behov for at være fri for voksne og fx forlade anbringelsesstedet. I langt de fleste tilfælde vil barnet eller den unge selv eller efter en dialog med en medarbejder på anbringelsesstedet vende tilbage til anbringelsesstedet efter kort tid. Hvorvidt en adfærd kan medføre en risiko for skade på barnet eller den unge selv eller på andre, vil således altid afhænge af en konkret vurdering, hvor barnets eller den unges alder, udvikling og modenhed skal tages i betragtning.

Aftaleparterne er enige om, at ansatte på opholdssteder og døgninstitutioner ikke skal udføre politiopgaver. Samtidig er det vigtigt, at personalet ikke bringes i situationer, som kan optrappe en konflikt, bringe de ansatte i fare eller være ødelæggende for det pædagogiske arbejde. Det er derfor afgørende, at der i vejledning og undervisningsmateriale er fokus på, i hvilke situationer tilbageførelse bør anvendes, og hvornår det ikke bør anvendes.

Ændring af afgørelseskompetencen ved anbringelse på en sikret afdeling/institution

Kompetencen til at træffe afgørelse om anbringelse på en sikret afdeling eller institution flyttes fra kommunalbestyrelsen til børn og unge-udvalget. Ændringen sker for at styrke de anbragte børns og unges retssikkerhed i forbindelse med anbringelsen.

Registrering og indberetning

Satspuljepartierne er enige om, at der i tråd med de gældende regler forsat skal ske registrering og indberetning af anvendelsen af magt over for barnet eller den unge. Indberetningerne skal sendes til henholdsvis socialtilsynet og til den anbringende kommune. De nye indgrebsmuligheder, der gives for tilbageholdelse, tilbageførelse, afværgehjælp og undersøgelse af person, skal således også registreres og indberettes efter de gældende regler. Registreringen skal ske så enkelt og smidigt som muligt, fx ved anvendelsen af et standardskema.

Implementering

Satspuljepartierne er herudover enige om at afsætte midler til aktiviteter, der skal medvirke til at sikre implementeringen af det nye regelsæt. Materialet skal bl.a. indeholde undervisningsmateriale målrettet anbringelsesstederne om, hvordan børn og unges rettigheder iagttages, samt om hvordan magtanvendelse forebygges og håndteres. Herudover vil der skulle udarbejdes informationsmateriale målrettet anbragte børn og unge om deres rettigheder i forbindelse med magtanvendelse.

Der vil ske en evaluering af de ændrede regler 2 år efter lovens ikrafttræden.

Der er afsat en økonomisk ramme til initiativet på op til 42,3 mio. kr. i årene 2016-19 og herefter op til 13,0 mio. kr. årligt i varige midler. Lovforslagets økonomiske konsekvenser skal forhandles med kommunerne. Der kan blive tale om regulering af trækket på satspuljen.